

MIROVNE OPERACIJE

Resolucija 1325:

- sprejeta 31. oktobra 2000,
- dopolnjuje Namibijski načrt in ga legalizira, poziva k večjemu vključevanju žensk v preprečevanje in razreševanje konfliktov, pri čemer poudarek ostaja na MOM.
- je tudi poizkus dodatne zaščite pripadnic ženskega spola, ker so v oboroženih konfliktih dodatno izpostavljene in imajo posebne potrebe. Še posebej pa so izpostavljene posebne potrebe žensk-civilistov pri rehabilitaciji in družbeni integraciji in rekonstrukciji.

Resolucija 1820:

- sprejeta 19. junija 2008,
- ponovno izpostavlja pomen žensk v MOM in opozarja na neenakopravnost spolov v reševanju konfliktov, hkrati pa se osredotoči tudi na drugačen vidik žensk v MOM in nasploh v vojaških operacijah.
- Izpostavlja problem žensk, ki so specifična tarča takih in drugačnih napadov v spopadih in na kriznih žariščih zgolj zaradi spola. Resolucija obsoja in prepoveduje vsakršno nasilje nad ženskami in poziva vojskujoče strani k spoštovanju določil. Posilstvo in druge oblike spolnega nasilja so lahko vojni zločin, zločin proti človečnosti in sestavni del genocida (med vojno in po njej).

Wiendhoek declaration/Namibijski načrt:

- sprejeta 31. maja 2000,
- sprejet z namenom doseči enakopravnost spolov v sodelovanju na MOM na nacionalnem in mednarodnem nivoju ter v vojaških in civilnih MOM¹. Načrt sestavljajo naslednji sklopi: **1.** zagotovitev enakopravnosti spolov pri participaciji v pogajanjih ter vključitev specifične tematike v zvezi s spoloma, **2.** prepoznavanje specifične koristi spolov in njihova implementacija, **3.** enakopravnost spolov pri sestavi vodstva MOM, vključitev strokovnjakov za GM² in vzpostavitev podatkovne baze ženskih kandidatk skupaj z kompetencami in kvalifikacijami, **4.** pri načrtovanju in organizaciji MOM je vanjo potrebno integrirati spolno problematiko in strokovnjake za GM, **5.** povečevanje števila ženskih strokovnjakinj v MOM, poveljstvih, na terenu, itd., **6.** višje vključevanje žensk v usposabljanje za MOM, **7.** razvoj standardnih operativnih postopkov v zvezi s spolnim nadlegovanjem in spolnim napadom, **8.** vzpostavitev potrebnih mehanizmov za nadzor in poročanje, **9.** osveščanje javnosti.

Slovenska vojska:

- Članica OZN, Nata, EU in OVSE,...aktivno prispeva k mednarodnem miru in stabilnosti, predvsem na območju jugovzhodne Evrope. Skladno s možnostmi in interesi prispeva k miru in varnosti mednarodnega okolja. Gre za demonstracijo namere in pripravljenosti RS, da aktivno prispeva k prizadevanju mednarodne skupnosti za mir.
- Značilno je opravljanje nalog širokega spektra; zbiranje informacij, varovanje objektov, patroljiranje in sodelovanje s specializiranimi mednarodnimi organizacijami.
- Prvi slovenski vojak je odšel na mirovno operacijo v tujino 1997.

¹ Mirovne operacije in misije

² Gender mainstreaming.

- Trenutne misije SV: **UNTSO** (1948, naši 1998 do danes, 2 voj. opazovalca, en v izraelsko-sirskem sektorju, drugi pa v izraelsko-libanonskem sektorju, nadzor in ohranitev premirja ter drugih sprejetih dogovorov med sprtima stranema na območju Izraela, Sirije in Libanona), **SFOR** (1997, operacija Joint force, letalsko-helikopterska enota, opravljala naloge transporta pomembnih oseb, izvidovanja, operativne transportne podpore in evakuacije bolnikov in ranjencev, 1999 se jim pridruži še vod vojaške policije, 2000 pa zdravstvena enota z **ROLE 1**, 2003 pa še motorizirana četa 10. MOTB....ta se konča 2004 in jo nadomesti **Althea** pod EU, enote ostanejo tam, še danes), **KFOR** (u 1999, naši od 2000, šest častnikov prevzame dolžnosti na področju civ-voj odnosov in odnosi z javnostjo. 2007 pošlje tja bataljon in prevzame lastno območje odgovornosti, pošlje tudi strokovnjake za civ-voj sodelovanje, danes so naloge: vzdrževanje varnega in stabilnega okolja, zagotavljanje pogojev za prenos odgovornosti civilnim oblastem, izvajanje kontrole na komunikacijah in kontrolnih točkah, varovanje objektov posebnega pomena ter izvajanje projektov civ-voj sodelovanja), **ISAF** (od 2004, delujejo v Heratu in v Kabulu, opravljajo naloge varovanja kampa, delujejo na nadzornih točkah, patrolirajo v neposredni okolici ter spremljajo vozila na ožjem območju Herata), **Althea** (nadomesti SFOR, sodeluje s častniki in podčastniki v poveljstvu EUFOR, pripadniki v nacionalnem podpornem elementu, ki zagotavljajo administrativno in logistično podporo pripadnikom SV in letalski oddelek), **UNIFIL** (2006, patroliranje in nadzor nad premirjem), **NAVFOR** (2009, do 3 pripadniki SV z možnostjo rotacije, zaščita plovil, ki v okviru Svetovnega programa za hrano dovažajo človekoljubno pomoč razseljenim osebam v Somaliji, varovanje ladij, in odvracanje, preprečevanje in zatiranje oboroženega morskega ropanja).
- Pretekle misije SV: **UNFICYP** (ustanovljena 1964, naši od 1997-2001, pehotni vod 10 bataljona kot sestavni del UNAHSB, naloge opazovanja, nadzora in posredovanja ob incidentih na razmejitvenem območju), **UNMIK** (1999-2001, častnik v koordinacijskem centru za razminiranje), **OHR** (2001-2003, častnik in svetovalec za begunce visokega predstavnika OZN za BiH), **AFOR** (maj-julij 1999, sanitetna enota velikosti voda in dva častnika na področju civ-voj sodelovanje, v okviru belgijskega kontingenta, sanitetna oskrba pripadnikov mirovnih sil in civilnega prebivalstva), **ALBA** (maj-julij 1997, sanitetna enota na letališču Tirana, nudila pomoč vojaškim in civilnim osebam), **Concordia** (2003, 1 častnik, ki je opravljal dolžnost pribočnika poveljnika sil EU v Skopju), **EUFOR ČAD/CAR** (2008-2009-enota za specialno delovanje, pomoč pri vzpostavitvi pogojev za izvajanje humanitarnih dejavnosti).

Slovenska policija:

- Prvi policist sodeloval v mirovni operaciji ONUC v Kongu leta 1960. Leta 1997 tudi prvi policist v samostojni Sloveniji.
- **MAPE** (1997-2001, Albanija, 5 policistov, delovali na področju organiziranosti in standardizacije albanske policije in jo približati evropskim, posebni poudarek na spoštovanju človekovih pravic in svoboščin, vodja predavateljev za pravo, koordinator aktivnosti v centru za usposabljanje,...), **UNTAET/UNMISSET** (u 1999, naši 2000-2003, po dva policista, delala s skupino tečajnikov, naloge kriminalistične službe, sodna policija, komandir policijske postaje in celo namestnik poveljnika regije), **KPSS** (2000-2004), **UNMIK** (2000-2004), **OSCE spillover monitor mission** (2001-2004), **EUPM** (2002), **EUPOL proxima** (2004), **IPTM** (2003-2004), **OHR** (2003), **JIPTC** (2004).

Teorija:

- prva mirovna operacija, če izvajamo povojne preiskovalne, nadzorne in opazovalne operacije se je zgodila 1956 v Egiptu. Postavila je mednarodnopravne in organizacijske temelje vsem kasnejšim mirovnim operacijam.
- Mirovne operacije niso predvidene v UL OZN, so eno izmed sredstev na razpolago reševanja problemov/sporov. Spadajo v poglavje "**šest-in-pol**" (zato ker so neke med diplomatsko-pravnimi, vendar povsem nevojaškimi in nenasilnimi sredstvi reševanja sporov ter vojaško-nasilnimi sredstvi reševanja mednarodnih sporov. 6. poglavje je mirno reševanje sporov 7. pa vsiljevanje miru).
- Obstaja vrsto **definicij**; vse oblike vojaških in nevojaških aktivnosti, ki potekajo v kontekstu političnih in diplomatskih prizadevanj za vzpostavitev in ohranjanje mednarodnega miru. So sredstvo zunanje politike vse od začetka 19. stoletja.
- Vsebinsko moramo razlikovati: **1. operacije za ohranjanje miru** (peacekeeping), **2. za ustvarjanje miru** (peacemaking), **3. za vsiljevanje miru** (peace enforcement), **4. za graditev miru** (peace building) in **5. operacije preventivne diplomacije**. V praksi pa še **6. operacije v podporo miru** (vključuje aktivnosti civilnih in vojaških organizacij za vzpostavitev miru in preprečitev trpljenja človeštva, razširitev na policijsko, politično, gospodarsko in diplomatsko delovanje), **7. vojaške nevojne operacije** (operacije, katerih cilj je da preprečujejo izbruh vojne, razrešujejo konflikte, ohranjajo mir in podpirajo civilno politično oblast na kriznih območjih; nadzor nad oboroževanjem, boj proti terorizmu, uveljavljanje mednarodnih sankcij, humanitarna pomoč) ter **8. operacije vojaškega in civilnega kriznega upravljanja** (mirovna prizadevanja,).
- Mirovne operacije lahko potekajo različno, s neoboroženimi civilisti in pa tudi bojnimi skupinami s težkim orožjem. Vsem je skupno cilji, sestava in mandat.
- **Def:** Mirovne operacije so vse oblike vojaških in nevojaških aktivnosti za vzpostavitev ter ohranjanje mednarodnega miru, za katere je značilno: mednarodni mandat, izvajajo mednarodne organizacije, regionalne organizacije ali ad hoc koalicije držav, izvajajo jih sile in osebje v večnacionalni sestavi, potekajo v dobro lokalnega prebivalstva in niso namenjene zasedbi ali pripojitvi ozemlja, ob minimalni uporabi sile, za zagotovitev ali ohranitev statusa quo, ali mirnega in dogovorjenega prehoda iz statusa quo v neko drugo stanje.
- **Zgodovina:** so že obstajale v okviru mirovnih pogodb po koncu vojn, švedske mirovne sile v deželi Schleswig-Holstein 1848-49, odobritev berlinskega kongresa 1878 za avstro-ogrsko okupacijo in aneksijo BiH. Razvoj: **1. faza** (1947-1956, opazovalne misije z manjšim številom vojaških oseb, UNTSO), **2. faza** (1956-1988, dolgotrajne operacije za ohranjanje miru povezane s konflikti hladne vojne, razmejevanje strani in opazovanje, UNEF 1) in **3. faza** (1988, naraste število mednarodnih oboroženih spopadov in število mirovnih operacij, policija, diplomati, civilisti, nevladne organizacije).
- Ključni pojmi: **nacionalni interes** (interes države, ki ga opredeli vlada in služi kot sredstvo zbiranja podpore za določena politična dejanja), **mednarodna varnost** (skupek ukrepov, ki zagotavljajo obstoj vseh držav in nedržavnih akterjev, o katerih se doseže prevladujoče soglasje ter je temelji pogoj obstoja in razvoja same mednarodne skupnosti), **mandat mirovne operacije** (dokument, ki je pravni temelj operacije in opredeljuje ključne prvine vsake mirovne operacije: cilj in namen mirovnih sil, velikost in strukturo, sistem vodenja in poveljevanja in odgovornost mednarodne organizacije; z resolucijo za dobo pol leta) in **humanitarna intervencije** (uporaba sile s strani držav ali mednarodnih organizacij v tretji državi, s ciljem preprečiti množične kršitve mednarodno uveljavljenih in sprejetih človekovih pravic, ne sme se enačiti s

humanitarno intervencijo kot tipom mirovne operacije, kjer je vezana na humanitarno pomoč za civilno prebivalstvo ujeto v vojni vihri).

- 3 ključne teorije mednarodnih odnosov so realizem, liberalizem in marksizem.
- Tipologije: **prva** (niso bile namenjene reševanju konfliktov, temveč preprečitvi spopadov, politične skupnosti sprtih strani in mednarodna skupnost pa bi iskali rešitve, načelo privolitve sprtih strani, šele po premirju, načelo neuporabe sile, načelo nepristranskosti, načelo sodelovanja sprtih strani s silami, soglasje sprtih strani, neuporaba sile, prostovoljna udeležba, nepristranskost, ob soglasju VS) in **druga generacija** (opušča se soglasje sprtih strani, povečana je pripravljenost za uporabo sile, sodeluje tudi 5 stalnih članic VS, veto VS izgublja moč, povečana možnost uporabe sile, soglasje sprtih strani ni več pogoj, vojaške in nevojaške dejavnosti), **opazovalne** (opazovanje mirovnih procesov, razoroževanja, in izpolnjevanja sporazumov, zbiranje in posredovanje informacij) in **oborožene** (z mandatom je predvideno ustrezno orožje, lahka oborožitev pehotnih enot, niso pa oborožena za daljše spopade, načela uporabe orožja so strogo določena), **tradicionalne** (samo vojaško osebje in mandat na razmejevanje sprtih strani) in **kompleksne** (vojaške in civilne osebe: vojaki, civilni policisti, visoki uradniki, civilni opazovalci, strokovnjaki za politične zadeve in nevladne organizacije – velika vojaško-gospodarsko-socialno-politična infrastruktura), **Goulding** (preventivna namestitve sil pred izbruhom spopada na zahtevo ene od sprtih strani, tradicionalna interpozicijska razmestitev sil, ki ustvarjajo pogoje za uspeh pogajanj, operacije za uresničevanje sprejetih mirovnih ali drugih splošnih sporazumov med stranema, operacije za zaščito humanitarne pomoči še v času spopadov, operacije za stabilizacijo razmer in vzpostavitev državnosti, operacije za preprečitev kršenja dogovorov v sporu), **politične mirovne operacije ali mirovne operacije tretje generacije** (usmerjene bolj v preprečevanje sporov ter v ponovno vzpostavitev političnih, gospodarskih, diplomatskih in drugih sporov med sprtimi stranmi. Prenos težišča delovanja z vojaške organizacije in civilne policije na politične ustanove.).
- Izvajalci mirovnih operacij: **države in koalicije držav** (samostojno ali kot stebrne države, regionalne sile, ki zavarujejo politične in gospodarske interese ali ohraniti status quo, bivše kolonialne sile s tesnimi gospodarskimi, političnimi in družbenimi stiki s kolonijami, motivi naj bi bili podpora demokratičnim ali prijateljskim vladam, zaščita interesov, ohranjanje varnosti in stabilnosti, države, ki so v soseščini konflikta, četrti akterji so velike sile. V koaliciji imajo več možnosti za avtorizacijo VS, večjo legitimnost in sredstva drugih.), **OZN** (oddelek za mirovne operacije ali DPKO – odgovoren za vsakodnevno delovanje, VS sprejme resolucijo in avtorizira in določi mandat operacije ter njeno naravo in cilje.), **NATO** (sprva varovala pred agresijo vzhodnega bloka, temelji na strateškem konceptu iz 1991, ki predvideva varnost, posvetovanje, odvrčanje in obrambo ter ohranitev strateškega ravnotežja. 1999 se doda krizno upravljanje in partnerstvo. Nato po novem skupaj z drugimi organizacijami preprečuje konflikte in upravlja krize. Skozi prakso se oblikujeta dva modela sodelovanja z OZN: model delegiranja in model preseganja. Svoje storitve ponuja OVSEju in OZNju. PzM. Skladno z UL ZN in z njihovim mandatom), **OVSE** (široko članstvo, konsenzualno odločanje in zavezanost neprisilnemu celovitemu konceptu varnosti ter priznan status regionalne organizacije, visok raven legitimnosti. Izvaja preproste opazovalne do obsežne vojaško-civilne: opazovalne in nadzorne misije, programi za izgradnjo demokratičnih institucij ter aktivnosti preventivne diplomacije, krizno upravljanje in vodenje, reševanje sporov, obnova,...), **EU** (dogovor Berlin plus: določa, naj bi Nato za operacije, ki jih izvaja EU po potrebi zagotovil različne zmogljivosti, zato obstaja skupna delovna skupina obeh, ki

usklajuje. 1992 se sprejme Petersberško deklaracijo, ki opredeli namero skupnosti, da z ZEU izvaja humanitarne in reševalne operacije, mirovne operacije in operacije kriznega upravljanja in vodenja. Steber aktivnosti EU je skupna zunanja in varnostna politika, visok predstavnik, z EU pa se preimenuje v ViO skupščino EU. Soočanje z novimi grožnjami, širjenje stabilnosti in varnosti EU na sosednje regije in krepitev mednarodnega reda.), **SND** (zaščita rusko govorečih manjšin v bivši SZ, predhodna prisotnost ruskih sil, preprečevanje islamskega radikalizma, preprečevanja konfliktov, ki ogrožajo celovitost Rusije, preprečitev vpliva Zahoda, nezmožnost lokalnih struktur za reševanje konfliktov, odsotnost varnostnih mehanizmov. Iskanje nove ruske zunanje politike, ki nima identitete, težave pri oblikovanju nove vojaške doktrine in koncepta nacionalne varnosti, preoblikovanje ruske vojske, gospodarska tranzicijska kriza. Misije z mandatom OVSE in OZN. 6 operacij SND, 2 potekata pod formalnim okriljem SND: Moldavija, Gruzija, Tadžikistan in Gorski Karabah.).

-

Ghalijeva agenda za mir:

- Analiza in priporočila za preventivno diplomacijo ter ustvarjanje in ohranjanje miru.
- Ugotovi, da je v spopadih po koncu 2. svetovne vojne umrlo vsaj 20 milijonov ljudi, ZN pa v mnoge od teh spopadov niso smeli poseči zaradi pravice do veta prizadetih velesil.
- Dokument priporoča ZN, da se vključijo v reševanje vzrokov za spopade, zlasti gospodarskega zaostajanja, socialne nepravilnosti in političnega nasilja. ZN bi morali identificirati situacije, ki lahko vodijo v spopade in s pomočjo diplomacije preprečiti izbruh nasilja.
- Če do izbruha nasilja že pride, bi ZN morali nastopiti v vlogi ustvarjanja miru in reševanja zadev, ki so vodile v spopad. ZN bi morale pomagati v graditvi miru, kjer bi zlasti znova vzpostavili nacionalne ustanove in državno infrastrukturo. Vloga ZN se razširi v čas pred izbruhom nasilja, v čas poteka spopadov, po prekinitvi ognja in po vzpostavitvi trajnejšega miru.
- Postavi nove izraze svetovne varnostne arhitekture: preventivna diplomacija, ustvarjanje miru, ohranjanje miru in postkonfliktna graditev v miru. Uveljavi se izraz mirovne operacije (peace operations), saj presežejo pojem peace keeping.

Brahimijevo poročilo:

- ugotavlja, da morajo biti mirovne sile sposobne profesionalno in uspešno uresničevati mandat operacije, kar zahteva od vojaškega segmenta, da je sposoben braniti sebe, civilni segment ter mandat operacije oz. zagotoviti njegovo uresničevanje. To naj bi zagotovil: **1.** mirovne sile morajo posedovati robusten vojaški segment, **2.** preseganje prepada med ambicijami mandata in razpoložljivimi viri, s tem da VS ne avtorizira operacije, dokler niso zagotovljeni mandatu primerni viri in sredstva – geografsko in časovno omejen mandat te mandat brez zavezujočih časovnih omejitev in obsežnejše ter močnejše mirovne sile, **3.** okrepitev vertikalnega posvetovanja in sodelovanja med VS in državami, ki prispevajo sile, ter horizontalno med samimi državami.
- Poročilo zahteva, da morajo biti mandati, ki jih VS določi za posamezno mirovno operacijo, jasni, verodostojni in uresničljivi. Opozarja, da je cena za neodgovorno ravnanje prevelika. Zavzema se za uporabo bolj prisilnih metod reševanja konfliktov, če sprte strani na dolgi rok v mirovnem procesu nočejo korektno sodelovati.

Organizacija združenih narodov:

- osnovni namen je varovanje mednarodnega miru in varnosti,

- v zgodovina ustanovila 59 operacij ohranjanja miru
- potekajoče: UNTSO 1948, UNMOGIP 1949, UNFICYP 1964, UNDOF 1974, UNIFIL 1978, MINURSO 1991, UNOMIG 1993, UNMIK 1999, UNAMSIL 1999, MONUC 1999, UNMEE 2000, UNMISSET 2002, UNMIL 2003, UNOCI 2004, MINUSTAH 2004, ONUB 2004.
- Osebe ZN v mirovni operacijah: diplomatsko in politično osebje, sestavina za človekove pravice, civilna administracija, sestavina za volitve, sestavina za repatriacijo, civilna policija, opazovalci mej, sestavina, ki skrbi za administracijo, integrirani podporni sistem in civilno-vojaško sodelovanje (vojaško osebje, civilna policija in civilni strokovnjaki, podporne strukture).
- Seveda je konkretna struktura posamezne operacije odvisna od problemov, ki jih je na konfliktnem območju treba rešiti ter od sporazuma med ZN in stranmi v sporu. Osebe se prilagodi potrebam mirovne operacije.

Nato:

- ustanovljen 1949 kot odgovor na vse močnejši občutek vojaške ogroženosti Zahodne Evrope in ZDA s strani Sovjetske zveze. Strategija je temeljila na odvrčanju nasprotnika od agresije in na pripravah za obrambo držav članic v primeru napada. V svoji dolgi zgodovini se z mirovnimi operacijami ni ukvarjal.
- konec hladne vojne povzroči nov strateški koncept zavezništva. Potrebno je bilo razmisliti o novi vlogi in politiki saj je z odpravo do tedaj prevladujoče grožnje še vedno ostal kup ostalih groženj in tveganj, ki so postala težje predvidljiva.
- Temeljne naloge 1991: varnost, posvetovanje, odvrčanje in obramba ter ohranjanje strateškega ravnotežja. Mirovne operacije niso bile izrecno omenjene med nalogami, ampak je dopuščal, da so zaveznice lahko pozvane k prispevku h globalni stabilnosti in miru z zagotavljanje sil za misije OZN.
- Najprej ponudi sodelovanje v mirovni operacijah pod okriljem OVSE – dokument iz Osla – kasneje pa tudi OZNU.
- 1999 strateški koncept je več pozornosti namenil kriznemu upravljanju, kar pomeni, da je tudi sam pripravljen prevzeti izvajanje mirovni operacij. Skupaj s svojimi članicami bo preprečeval konflikte, ali če izbruhne kriza prispeval k njenemu upravljanju, vključno z možnostjo izvajanja operacij odzivanja.
- Mirovne operacije se obravnavajo kot del kriznega upravljanja, oz. operacije kriznega odzivanja. Po 2000 se ustanovi strukturo sil, ki bi jo bilo mogoče uporabiti tudi za mirovne operacije, 2002 pa NRF – sile za posredovanje. Svet sprejme sklep o oblikovanju sil v obsegu 21 000 pripadnikov v stalni visoki pripravljenosti, kopenske, letalske in pomorske sile, pripravljene za vse vrste delovanja. Uporabi se jih tudi za primer kolektivne obrambe ter naloge izvajanje kriznega upravljanja.
- Kolektivna obramba organizacija, njen obstoj v skladu z načeli UL OZN (51. člen in pravica držav do ukrepov za kolektivno in individualno samoobrambo).
- Razmerje Nato in Eu: pogodba o Eu 1992 in koncept skupne zunanje in varnostne politike, prej so bile usmerjene v sodelovanje in integracijo na gospodarskem področju, varnostna zadeve pa so reševali v okviru Nata. Okrepitev odnosov z ZEU in opredelitev t.i. petersberških nalog, ki je vseboval tudi izvajanje mirovni operacij. 1997 se vključi v Amsterdamsko pogodbo o Eu in tako postane Eu postopoma ena od mednarodnih organizacij, ki lahko izvaja mirovne operacije. 1999 pa to še okrepi s sklepom o oblikovanju sil za posredovanje. Želja izogniti podvajanju sil. Iste zmogljivosti pri delovanju v okviru Eu in Nata.
- Berlin plus: sklop dogovorov, ki omogočajo sodelovanje med Nato in Eu. Nato naj bi za operacije, ki bi jih izvajale evropske članice po potrebi zagotavljal različne vrste

zmogljivosti, postopke posvetovanja in načrtovanja, izmenjavo obveščevalnih podatkov, itd. 2002 se sprejme odločitev, da bo Nato podpiral operacije pod vodstvom Eu in bo v ta namen Eu zagotavljal svoje načrtovalne zmogljivosti.

- Intenzivno sodelovanje z državami nečlanicami v sklopu Partnerstva za mir. 1994 se ustanovi program PzM. To področje postane sestavni del dejavnosti struktur SASS in EAPS. To spodbuja partnerske države za sodelovanje v mirovni operacijah, za kandidatke za članstvo pa eno od meril za presojo njihove ustreznosti za sprejetje v zavezništvo.
- Problem območja posredovanja: morebiten poseg temelji na interesih zaveznic in na soglasju med njimi, ter z mandatom VS. Območje možnega posredovanja ni vnaprej opredeljeno, bodo za to odločilni interesi držav članic. Tukaj pa lahko pride do nasprotij. Določil o glede območja morebitnega posredovanja ne vsebujejo, območje interesov naj bi bilo Evroatlanško območje.
- IFOR/SFOR, KFOR, ISAF,

Zahodnoevropska in Evropska unija:

- današnja EU dobi temelje za aktivnost na področju zagotavljanja mednarodnega miru dobila 1992 z Maastrichtskim sporazumom, kjer so določila o skupni zunanji in varnostni politiki. Ta sporazum opredeljuje ZEU kot integralni del EU, ki kot operativno telo pripravlja odločitve in izvaja akcije, ki se nanašajo na obrambo skupnosti. Odločitve o izvedbenih ukrepih za uresničevanje teh nalog bi z organi ZEU sprejemal Svet Eu.
- Temeljni namen ZEU je bil zagotoviti varnost članicam, saj 5. člen Bruseljske pogodbe predvideva vojaško in drugo pomoč napadeni članici, v skladu z 51. členom UL OZN.
- Sodelovala je v naslednjih misijah: **1.** Skupna akcija v Perzijskem zalivu 1988-1990: odstranitev morskimi min v zalivu, ki so bile položene med iraško-iransko vojno, saj so preprečevale prosto plovo v mednarodnih vodah. **2.** Operacije med oboroženimi spopadi v bivši Jugoslaviji 1992-1996. Prispevale so lastne pomorske sile za nadzor spoštovanja embarga proti ZRJ v Jadranskem morju. Kasneje so ponudile pomoč Bolgariji, Madžarski in Romuniji pri izvajanju sankcij na Donavi (policijske in carinske naloge). **3.** Operacije kriznega odzivanja 1997-2001. Večnacionalna policijska skupina v Albanijo MAPE, ki je nudila pomoč in usposabljanje albanske policije. Potem pomoč pri skupni akciji razminiranja min na Hrvaškem – svetovanje, tehnična pomoč in prenos izkušenj na hrvaško osebje. Naslednja pa pomoč pri splošnem varnostnem nadzoru kosovske regije – pridobivanje informacij za EU in Nato ter OVSE.
- Amsterdamska pogodba 1997, določi, da je izvršni sekretar Sveta Eu tudi visoki predstavnik za skupno zunanjo in varnostno politiko. Hkrati se zgodi institucionalna integracija ZEU v EU (prva postane podrejen organ drugi, ta pa prevzame tudi izvajanje petersberških nalog – humanitarne, reševalne in mirovne operacije ter operacije kriznega menedžmenta). Vsi organi ZEU postanejo notranji organi EU, skupščina ZEU pa se preimenuje v Varnostno in obrambno skupščino EU.
- Operacije EU s področja varnostne in obrambe politike do konca 2004: EUPM, Concordia, Artemis, Eupol proxima, Eujust, Althea, Eupol Kinšasa.
- Smeri razvoja evropske varnostne in obrambe politike v povezavi z mirovnimi operacijami: širitev območja delovanja, razvoj kvantitete in kvalitete operacij, povečevanje odzivnosti, razvoj kadrovske zmogljivosti, razvoj sodelovanja z drugimi akterji in večstranska aktivnost. 107

OVSE:

- največja regionalna varnostna organizacija na svetu z geografskim območje od Vancouvra do Vladivostoka. Deluje kot forum za posvetovanje in dogovarjanje med sodelujočimi državami, saj imajo vse države enakopraven status in odločitve sprejemajo soglasno.
- Zametke zasledimo v petdesetih letih prejšnjega stoletja, ko je SZ dala pobudo o vseevropski varnostni konferenci, ki pa je bila s strani zahodnih sil zavrnjena.
- 1973 se začnejo pogovori in sprejetje dokumenta Končna priporočila helsinških posvetovanj, ki začrta okvir za KVSE. Kasneje se oblikuje in sprejme sklepno listino KVSE. 1992 se preimenuje v OVSE, in kaže na nadaljevanje procesa institucionalizacije KVSE, ki je sledil velikim spremembam v mednarodni skupnosti.
- Pristop OVSE k varnosti izhaja iz dveh temeljnih predpostavk: **1.** ogroženost in nestabilnost posamezne regije ali države predstavlja grožnjo vsem, **2.** varnost je nedeljiva, da imajo države članice v varnosti evropske regije skupne interese in morajo medsebojno sodelovati.
- Temeljne prioritete: **1.** okrepiti skupne vrednote držav in pomagati pri graditvi demokratičnih družb in vladavine prava, **2.** preprečiti lokalne konflikte in povrniti stabilnost in mir na vojnih območjih, **3.** premagati varnostne grožnje ter preprečiti pojav novih političnih, gospodarskih ali družbenih delitev s spodbujanjem kooperativnega sistema varnosti.
- Zagotavljanje varnosti: **1.** misije za poročanje in ugotavljanje dejstev (kratkotrajni obiski strokovnjakov in osebja), **2.** misije in druge terenske aktivnosti (krizno upravljanje in reševanje sporov in postkonfliktna obnova), **3.** osebni odposlanci predsedujočega OVSE (krizno upravljanje in preprečevanje konfliktov), **4.** ad-hoc usmerjevalne skupine (kot prejšnji za točno določene primere z namenom pomagati predsedujočemu OVSE pri opravljanju posameznih nalog, predvsem na področju preprečevanja, in reševanja sporov ter kriznega upravljanja), **5.** mehanizmi za mirno reševanje sporov (postopki, ki pospešujejo takojšnje in neposredne stike med sprtimi stranmi in omogočajo hitrejšo mobilizacijo zmogljivosti OVSE), in **6.** mirovne operacije (pomembni operativni del celotnih zmogljivosti OVSE za preprečevanje konfliktov in krizno upravljanje).
- Misije: Gruzija, Moldavija, Kosovo, BiH, Hrvaška, Makedonija, Srbija in Črna gora, Albanija.
- Centri OVSE in uradi.

Skupnost neodvisnih držav:

- razpad Sovjetske zveze in stopnjevanje kompleksnih medetničnih konfliktov,
- namen le-te ustaviti, razrešiti ali preprečiti eskalacijo,
- najintenzivnejše obdobje je 1994-1997, danes potekajo 3 operacije, ki pa so odraz statusa quo,
- razlogi za mirovne operacije RF: neposredna grožnja nacionalni varnosti Ruske federacije in interesi RF na tem območju ter nezmožnost lokalnih oblastnih struktur, da rešijo spore in konflikte, odsotnost mehanizmov za zagotavljanje kolektivne varnosti na območju bivše SZ.
- Težave: tranzicijska gospodarska kriza začetka 90. let, iskanje nove ruske zunanje politike, težave pri oblikovanju nove vojaške doktrine in koncepta nacionalne varnosti RF, preoblikovanje ruske vojske iz ene izmed naslednic sovjetske rdeče armade v pravo nacionalno vojsko, ki je sposobna braniti oz. uveljavljati ruske interese.

- Izolacionistično, kasneje intervencionistično. Mirovne operacije postanejo sredstvo uveljavljanja ruskih nacionalnih interesov, oz. kot sredstvo preprečevanja prodora zahodnih interesov na območje SND.
- Danes predvidevajo osredotočenje ruske vojske na sodelovanje v mirovnih operacijah z mandatom OZN ali v okviru dejavnosti OVSE, na območju SND pa v okviru organizacije kolektivne varnosti.
- Na tem območju izvedenih 6 mirovnih operacij: Moldova (1992 v Pridnestrju, spopadi med moldovskimi silami in pridnestrskimi rusko-ukrajinskimi enotami. Zaradi pritiskov MS se doseže sporazum o načelih mirne razrešitve konflikta, prekinitve sovražnosti, ločitev sprtih strani na 220 km dolgi in 10-20 km široki varnosti coni, oblikovanje nadzorne komisije sestavljene iz predstavnikov obeh strani in namestitvev tristranskih mirovnih sil. V reševanje spora se vključi OVSE vendar se ne doseže sporazuma), Gruzija (1992-1993, Abhazija in Južna Osetija, težnje po odcepitvi, Gruzija uporabi silo, krajša državljanska vojna, v spor so se vpletli ZDA in RF), Gorski Karabah (konflikt ima najdaljšo zgodovino, 1921 sovjetsko vodstvo krščansko armensko enklavo priključi muslimanskemu Azerbajdžanu, težnje po priključitvi k Armeniji, preraste v vojno med obema državama, danes opazovalci OVSE), Tadžikistan (najobsežnejša in edina prava mirovna operacija, 1992 državljanska vojna, preprečitev prodora islamskega radikalizma iz Afganistana v Tadžikistan, 1993 skupne mirovne sile: ruske, kazahstanske, uzbekistanske in kirgiške, delovanje sil kasneje s opazovalno misijo podpre OZN – UNMOT) in Severna Osetija in Ingušetija (1992, spor o Prigorodni, kaže na premik v načini reševanja ruskih notranjih konfliktov – poudarjanje uporabe sile, kar se zgodi dvakrat tudi v Čečeniji).
- RF je večina operacij izvajala samostojno in nosila večino bremen, mnogim državam pa to ni bilo všeč.

Afriška celina:

- kolonialna preteklost največji vpliv na razvoj vseh konfliktov,
- afriška renesanca konec devetdesetih let prejšnjega stoletja,
- velika notranja nestabilnost, ruralna prenaseljenost in splošna revščina ter številne meddržavne konfrontacije, rudno bogastvo Afrike,
- Gospodarska skupnost zahodno afriški držav ECOWAS: 1975, 15 držav, osnovni namen je gospodarsko povezovanje in postopno oblikovanje enotnega gospodarskega območja v tej regiji. Naloga je tudi dvig izobrazbe državljanov sploh mladih. Za obrambo režima se velikokrat pojavijo pretirani represivni ukrepi. Svoje sile uporabijo: ko predsedujoči organizacije dobi povabilo predsednika prizadete države, kadar sta v vojnem konfliktu dve članici, kadar v državi pride do oboroženega vojaškega spopada v katerega je vključena tudi kakšna sosednja država ali prošnja na pomoč prizadete države organizacije... Temeljna naloga postane reševanje konfliktnih razmer v državah članicah. 1990 v Liberiji namestijo sile ECOMOG, ki naj bi obnovile red in mir ter vzpostavilo minimalno okolje, v katerem bi lahko delovale humanitarne organizacije ter sprte strani skušalo pripraviti do pogajanj. Pride do razhajanj med članicami, do te mere, da so nekatere na lastnih ozemljih nudile možnost usposabljanja paravojaških enot proti katerim so delovale sile ECOMOG (v Sierr Leone). Kasneje jim pomaga UNOMIL. Misije se razdeli v vojaško posredovanje, misije za vsiljevanje miru in misije za podporo miru.
- Organizacija afriške enotnosti: 1963, 32 držav. Cilji: promocija enotnosti in solidarnosti, koordiniranje in intenziviranje naporov za doseganje boljšega standarda vseh ljudi, obramba neodvisnosti in samostojnosti, odstranitev vseh oblik kolonializma, promocija mednarodnega sodelovanja na osnovi UL OZN in DČP.

Sodelujejo na vseh področjih (promocija sodelovanja na področju gospodarstva, kulture, znanosti in tehnike), tudi na vojaškem in obrambnem, kjer pa se ni dosti premaknilo. Paradoks: brez pomoči drugih držav tega ne morejo izvajati. Ne razpolaga z oboroženimi silami ali kakršno koli obliko mirovniških formacij. Mirovniški kontingent v Čadu, vendar nedorečen in nejasen mandat, večna težava je financiranje. Kasneje se umaknejo.

- Afriška unija: 1999 se doseže dogovor o vsebinskem in organizacijskem OAE. 53 držav. Parlament in vsaka država ne glede na velikost in prebivalstvo ima 5 sedežev. Komisija z 8 komisarji. Največja težava je financiranje. Glede intervencije v primeru večjega konflikta in kršenja UL AU ter človekovih pravih še ni dorečeno, vendar imajo nekatera določila, ki jim to omogočajo. Želijo oblikovati reakcijske silam s katerimi bi vzdrževali mir, do 2010 imajo namen oblikovati za vsako regijo eno brigado mirovniških sil pod neposrednim poveljstvom AU. Mirovna misija: AMIB, 2000 v Burundiju. Nadzor nad premirjem, omogočanje dostopa humanitarne pomoči, nudenje tehnične pomoči pri nadaljnji demobilizaciji, razoroževanja in reintegracije in zavarovanje najpomembnejših državotvornih subjektov.